

PROF. DR INŻ. DANIEL DUTKIEWICZ

Studia w specjalności maszyny i aparaty przemysłu spożywczego ukończył na Wydziale Mechanicznym Morskiego Technicznego Instytutu Przemysłu Rybnego i Gospodarki, w Moskwie w 1959 roku. W roku 1967 uzyskał stopień doktora na Wydziale Rybactwa Morskiego Akademii Rolniczej w Szczecinie. W roku 1973 został docentem, tytuł profesora otrzymał w 1985 roku. Od roku 1959 do roku 2006 zatrudniony był w Morskim Instytucie Rybackim w Gdyni, gdzie pracował na stanowiskach asystenta, kierownika pracowni i kierownika zakładu naukowego. Wzrost kadry naukowej Instytutu, statusu materialnego oraz otrzymanie uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego, stworzyły podstawy do uzyskania przez Instytut, kategorii Państwowego Instytutu Badawczego. Profesor Dutkiewicz, wniósł również pionierski wkład w rozwój dydaktyki i badań w szkolnictwie wyższym w dziedzinie inżynierii przetwórstwa rybnego. Przez wiele lat prowadził wykłady i uczestniczył w pracach naukowych w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie, Akademii Rolniczej w Szczecinie, Politechnice Gdańskiej i Politechnice Koszalińskiej. Obecnie, jako emerytowany profesor Katedry Procesów i Urządzeń Przemysłu Spożywczego Politechniki Koszalińskiej, jest nadal aktywny dydaktycznie i naukowo.

Profesor Daniel Dutkiewicz urodził się 4 lutego 1936 roku w Tłubicach, w powiecie płońskim. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Jagiełły w Płocku, studiował w Moskiewskim Technicznym Instytucie Przemysłu Rybnego i Gospodarki, na Wydziale Mechanicznym. Dyplom magistra inżyniera uzyskał w 1959 roku, po czym podjął pracę zgodną z kierunkiem studiów, w Morskim Instytucie

Rybackim w Gdyni. Rozpoczął tam nowatorskie badania, dotyczące procesów mechanizacji przetwórstwa rybnego na statkach i w przetwórnich lądowych. W 1967 roku uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych na Wydziale Rybactwa Morskiego WSR w Szczecinie, na podstawie rozprawy zatytułowanej „Parametry morfometryczne ryb o kształcie wrzecionowatym, jako podstawa projektowania sterowanych automatycznie uniwersalnych maszyn do produkcji tuszek”. W Morskim Instytucie Rybackim w Gdyni, kierował grupą problemową, a następnie pracownią badawczą, którą w 1971 roku przekształcono w Zakład Mechanizacji Przetwórstwa. W roku 1973 został mianowany na stanowisko docenta, a w 1982 roku, objął kierownictwo nad Zakładem Technologii i Mechanizacji Przetwórstwa. W roku 1985 został powołany na stanowisko zastępcy dyrektora ds. naukowych, na którym pozostał przez kolejnych 17 lat. W tym okresie, dwukrotnie pełnił również obowiązki dyrektora Instytutu. W tym samym roku 1985, z nadania Rady Państwa, uzyskał tytuł profesora.

Problematyka głównego nurtu prac naukowo-badawczych Profesora, dotyczyła właściwości morfologicznych, morfometrycznych oraz fizycznych ryb morskich i słodkowodnych, głównie z rodziny karpowatych, kryla antarktycznego oraz kalmarów. Badania i analizy prowadził w aspekcie możliwości ich wykorzystania do projektowania zmechanizowanych narzędzi pracy i maszyn do obróbki ryb, do postaci produktów handlowych. Badania najczęściej nosiły charakter aplikacyjny i były ukierunkowane na poszukiwanie możliwości ich zastosowania dla stworzenia nowych sposobów obróbki i konstrukcji maszyn, w tech-

nologii obróbki ryb. Dotyczyły one mechanizacji uciążliwych operacji odłuszczenia ryb i ich sortowania wielkościowego na kutrach bałtyckich oraz na ładzie (m.in. żywych pstrągów i ryb z rodziny karpowatych). Badania stanowiły podstawę dla konstrukcji maszyn do odgławiania, patroszenia, płatowania, odkórzania, przecinania ości w tuszkach i filetach ryb z rodziny karpowatych, odkórzania kalmarów i ich obróbki do postaci płaszczy i farszu. Szczególnie nowatorskie były maszyny do odskorupiania kryla, aparaty do produkcji krylowego koagulatu białkowego i wysokobiałkowych koncentratów roślinno-rybnych.

Pierwsze wynalazcze rozwiązanie, na które w 1961 roku Profesor Dutkiewicz, jako współautor, uzyskał patent, powstało w okresie obowiązyującego wówczas stażu pracy, odbywanego w przedsiębiorstwie rybackim „Odra” w Świnoujściu. Miało ono duży wpływ na dalszą działalność zawodową, związaną z potrzebami w obszarze mechanizacji przetwórstwa rybnego. Ówczesny wynalazek dotyczył maszyny do rozdzielenia lodu od ryb, po ich wyładunku z ładowni trawlerów. Zastosowanie nowego urządzenia z dozownicą wagową zwiększało zdolność przeładunkową ryb z 20 ton do 70 ton na zmianę. Skróciło to czas rozładunku statku, zastąpiło pracę 50 kobiet i wyeliminowało wózki elektryczne. Urządzenie zostało zastosowane w gdyńskiej „Arce” i innych przedsiębiorstwach w kraju i zagranicą.

Ważne znaczenie w dorobku Profesora zajmuje działalność, której wynikiem było uruchomienie krajowej produkcji

różnych rodzajów urządzeń niewytwarzanych dotąd w Polsce, a sprowadzanych z zagranicy. Stosowane one były na statkach i na lądzie i chronione patentami, których Profesor Dutkiewicz był współautorem. W Zakładzie Doświadczalnym MIR i przedsiębiorstwie FUO Techmet w Pruszczu Gdańskim, podjęto produkcję kilkunastu rodzajów maszyn i aparatów. Spośród nich należy wymienić m.in.: maszyny do sortowania wielkościowego szprotów, śledzi, żywych pstrągów i karpia, maszyny i zmechanizowane narzędzia do usuwania łuski, odgławiarki i maszyny do produkcji tuszek, myjki wysokociśnieniowe, smażalnie taśmowe o ruchu ciągłym, maszyny do płatowania. Wiele z tych urządzeń było wcześniej nieznanymi, np. maszyny do odskorupiania kryła antarktycznego, doświadczalna linia do produkcji koagulatu kryłowego, maszyny do przecinania ości w tuszkach ryb karpiowatych czy też maszyny do odskórzenia płaszczy i ramion kalmarów.

Pierwszymi seryjnie produkowanymi w Polsce w latach siedemdziesiątych ubiegłego stulecia i eksportowanymi wraz ze statkami rybackimi maszynami do obróbki ryb, były odgławiarki do różnych gatunków ryb o wrzecionowatym kształcie. Po raz pierwszy, w tego rodzaju maszynach, zastosowano czujniki fotoelektryczne i układy mechatronicznej regulacji położenia narzędzi obróbczych w zależności od pomiaru długości ryb. Maszyny te powstały w oparciu o wyniki badań zrealizowane w ramach pracy doktorskiej Profesora i Jego dwóch wynalazczych rozwiązań, opatentowanych w kilku krajach europejskich, o rozwiniętym rybołówstwie. Szerokie zastosowanie, na budowanych w Polsce kutrach rybackich do połów bałtyckich, znalazły powstałe w MIR sortownice ryb, które wyparły importowane wcześniej maszyny. Z tytułu stworzenia prototypów i uruchomienia produkcji nowych urządzeń i efektów z wdrożeń do przemysłu Profesor Daniel Dutkiewicz i zespół Jego współpracowników, byli nagradzani przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Szkolnictwa, Ministra Nauki i Techniki, Ministra Żeglugi Naczelnej Organizacji Technicznej oraz Zjednoczenie Gospodarki Rybnej w Szczecinie.

W latach 1964 – 1967, wraz z kilku innymi pracownikami MIR, Profesor był zatrudniony w Bureau of Commercial Fisheries (Waszyngton DC). Wówczas to powstało studium, opublikowane w postaci druku zwartego w Stanach Zjed-

noczonych, dotyczące analiz techniczno-eksploatacyjnych polskich statków rybackich, floty dalekomorskiej i stosowanych na nich maszyn i aparatów do przetwórstwa ryb. W roku 1978, Profesor realizował w parku technologicznym Massachusetts Institute of Technology (MIT) budowę maszyny do odskorupiania kryła antarktycznego według własnego projektu, w ramach otrzymanego grantu firmy The Laitram Co. z Nowego Orleanu. W okresie kilku tygodni powstał tam model doświadczalny. Został on poddany badaniom testowym, na których podstawie, w następnym roku wykonano urządzenie. Urządzenie było testowane na statku badawczym m/t „*Profesor Siedlecki*”.

W ramach stypendium rządu Wielkiej Brytanii, w roku 1991, Profesor odbył kurs dotyczący zasad funkcjonowania przedsiębiorstw i instytucji przemysłu rybnego w gospodarce wolnorynkowej. Zapoznał się również z przedsiębiorstwami wytwarzającymi maszyny dla przetwórstwa rybnego i portami rybackimi w Szkocji. W latach 1985 – 2002 był współprzewodniczącym Komitetu Doradczego Polsko-Amerykańskiego Centrum Sortowania, oddziału MIR w Szczecinie, z którym współpracowały instytuty i uczelnie wschodniego i zachodniego wybrzeża Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Profesor Daniel Dutkiewicz kierował badaniami MIR z zagranicznymi instytutami w ramach bilateralnych umów: Polska – RWPG, Polska – ZSRR, Polska – Stany Zjednoczone, Polska – Indie, Brazylia – Polska oraz tematami rządowymi i węzłowymi. Uczestniczył w ważnych wydarzeniach polskiego rybołówstwa dalekomorskiego, o czym świadczy m.in. udział w 1960 roku, w pierwszym rejsie na łowiska północno – zachodniego Atlantyku, prototypowego trawlera przetwórnicy m/t „*Dalmor*”. W 1962 roku, brał On również udział w pierwszej ekspedycji lugrów i 24-metrowych kutrów na łowiska Islandii i Morza Norweskiego, ze statkami bazami „*Puławski*” i „*Kaszuby*”. Profesorowi powierzono kierowanie pierwszą morską ekspedycją naukową statków r/v „*Profesor Siedlecki*” i m/t „*Tazar*”, zorganizowaną przez PAN i MIR, na wody Antarktydy w latach 1975 – 1976. Wydarzenia te zapoczątkowały, po wprowadzeniu przez państwa nadbrzeżne 200 milowych stref wyłącznego rybołówstwa, niezwykle ważne dla polskiej floty dalekomorskiej połowy ryb, kryła i kalmarów na łowiskach antarktycznych.

W swoim dorobku naukowym, Profesor posiada ponad 250 publikacji krajowych i zagranicznych, w tym 40 patentów i wzorów użytkowych krajowych i kilka zagranicznych. Prezentował referaty i doniesienia na ponad 100 konferencjach naukowych w kraju i zagranicą, międzynarodowych wystawach maszyn i aparatów przemysłu rybnego i floty rybackiej, w tym międzynarodowych konferencjach, poświęconych rozwojowi floty rybackiej odbywanych w Leningradzie w latach 1964, 1968, 1972, 1978, 1982, 1986, na których był wybierany przewodniczącym obrad sekcji „*Wyposażenie przetwórstwa rybnego*”. Ponadto Profesor jest współautorem czterech książek o charakterze skryptów i monografii, podręcznika, za który uzyskał nagrodę Ministra Szkolnictwa, Nauki i Techniki oraz trzech „*Technical papers*” zamówionych przez FAO w Rzymie i rozpo-

wszecznionych w 6–ciu językach kongresowych. Te ostatnie, dotyczą polskich osiągnięć: w przetwórstwie kryła arktycznego i stosowanych w nim maszyn i aparatów, przetwórstwa ryb słodkowodnych w małych przedsiębiorstwach i stosowanego w nich wyposażenia oraz nowych rodzajów maszyn do obróbki kalmarów na statkach i przetwórnich łądowych.

Profesor Daniel Dutkiewicz działalność dydaktyczną i badawczą w szkołach wyższych rozpoczął w roku 1962, na Wydziale Rybactwa Morskiego Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie. Na tym Wydziale, który został później przeniesiony do Akademii Rolniczej w Szczecinie, wykładał nowo wprowadzony przedmiot „Maszyny i urządzenia do obróbki ryb i utylizacji”. Był autorem programu nauczania i współautorem skryptu pod tym samym tytułem. W latach 1973–1991 prowadził wykłady z przedmiotu „Maszyny przetwórstwa i utylizacji” na Wydziale Budowy Maszyn Politechniki Gdańskiej, w nowo utworzonym Zakładzie Maszyn i Urządzeń Przetwórstwa Rybnego, później przekształconym w Katedrę Maszyn i Urządzeń Przetwórstwa Spożywczego. Profesor, jako autor wniosku o potrzebie stworzenia powyższego Zakładu, był inicjatorem jego powołania i uczestniczył w realizacji większości prowadzonych w nim badań na potrzeby zakładów budowy maszyn i przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego. W roku 1999 został zatrudniony na pełnym etacie w Katedrze Inżynierii Spożywczej i Tworzyw Sztucznych, obecnie Katedra Procesów i Urządzeń Przemysłu Spożywczego, Wydziału Mechanicznego Politechniki Koszalińskiej i do chwili obecnej prowadzi tam wykłady i zajęcia z projektowania w zakresie Inżynierii Procesów Przetwórstwa Spożywczego. Kontynuuje również prace badawcze w obszarze mechanizacji obróbki ryb.

Profesor był promotorem 3. prac doktorskich na Wydziale Budowy Maszyn w Politechnice Gdańskiej i 2. na Wydziale Rybactwa i Technologii Przetwórstwa Akademii Rolniczej w Szczecinie. Dwóch, spośród wypromowanych doktorów

uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego. Był recenzentem dorobku 2. doktorów honoris causa, 9. prac doktorskich, 10. recenzji w postępowaniu o nadanie stanowisk docenta i profesora nadzwyczajnego. W charakterze „visiting professor” wygłosił wykłady w uczelniach Stanów Zjednoczonych (Seattle), Indii (Kochin, Bombaj), Brazylii (Rio de Janeiro) i Rosji (Kaliningrad).

Profesor Daniel Dutkiewicz był naczelnym redaktorem Wydawnictwa Morskiego Instytutu Rybackiego i czasopisma naukowego „Bulletin of the Fisheries Institute”. Jest członkiem Rad Programowych czasopism „Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego”, „Inżynieria Przetwórstwa Spożywczego” i „Magazyn Przemysłu Rybnego” oraz członkiem Rad Naukowych trzech resortowych instytutów badawczych, w tym Instytutu Maszyn Spożywczych w Warszawie.

Profesor Daniel Dutkiewicz był również członkiem Komisji Głównej Morskiej Komitetu Nauki i Techniki (1969 – 1972), Komitetu Maszyn Rolniczych PAN (1989 – 1991), Komitetu Badań Morza PAN (1996 – 1999), Sekcji Rybactwa Morskiego tego Komitetu (1975 – 1977), przewodniczącym Sekcji Oceny Rybackich Projektów Badawczych Komitetu Badań Naukowych (1992 – 1994), komisji Maszyn Przemysłu Spożywczego (1981 – 2009), przewodniczącym Komisji nagród dla pracowników szkolnictwa wyższego Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej (1991 – 1999) oraz członkiem Zarządu sekcji mechaników przemysłu spożywczego SIMP Naczelnej Organizacji Technicznej.

Za osiągnięcia w działalności zawodowej Profesor został odznaczony orderami i medalami państwowymi i resortowymi, w tym Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Był wyróżniany przez kilka wyższych uczelni i przedsiębiorstw. W roku 2004 otrzymał, nadany przez Międzynarodową Kapitułę, ceniony w środowisku związanym z badaniami morza i rybołówstwem, Medal im. Profesora Kazimierza Demela „za wybitne zasługi dla rozwoju mechanizacji przetwórstwa rybnego”.

Życzymy Panu Profesorowi, wciąż aktywnemu w obszarze działalności badawczej, dużo zdrowia, uporę i siłę w kontynuacji prowadzonych prac.

Prof. dr hab. inż. Jarosław Diakun
Dr hab. inż. Andrzej Dowgiałło – prof. Politechniki Koszalińskiej